

การสร้างความปลอดภัยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย*

The Reconciliation Enhancement in Accordance with Democracy

¹สโรชนี ศิริวัฒนา, ศรีปริญญา ฐปกระจำง และ วรเดช จันทรร

¹Srochinee Siriwattana, Sriparinya Toopgrajank and Voradej Chandarasorn

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: p_siriwattana@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปลอดภัยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย 2) บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง ที่ส่งผลต่อการสร้างความปลอดภัยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และ 3) ศึกษาแนวทางในการสร้างความปลอดภัยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักการเมือง สื่อมวลชน และนักวิชาการ ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 17 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายประชานิยมทำให้โครงสร้างทางการเมืองเปลี่ยนแปลงส่งผลให้รัฐไม่ต้องพึ่งชนชั้นกลาง การเอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มธุรกิจเป็นพวกพ้อง มีการแทรกแซงระบบราชการ ครอบงำสื่อมวลชน องค์การอิสระ แย่งชิงอำนาจผลประโยชน์ของนักการเมืองที่ทุจริตร่วมกับข้าราชการ นักธุรกิจการเมือง องค์การอิสระถูกครอบงำโดยอำนาจฝ่ายการเมือง ทหารใช้เหตุการณ์ความขัดแย้งอ้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหาร 2) ประชาชนขาดความรู้ในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากไม่มีผู้นำประเทศ การแสวงหาผลประโยชน์ รวมทั้งใช้อิทธิพลเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ ซึ่งความเหลื่อมล้ำเศรษฐกิจและสังคมจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเสมอ การไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม ความรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมเป็นเครื่องมือสู่อำนาจของนักการเมือง 3) แนวทางการสร้างความปลอดภัยต้องอาศัยเวลาแก้ไข เยียวยา และป้องกันความขัดแย้งในอนาคต ด้วยการยุติการเผชิญหน้า สร้างความไว้วางใจ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างเสมอภาค ฟันฟูส่งเสริมความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนมุมมอง การวิจัยครั้งนี้รัฐบาล กลุ่มการเมืองทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง สื่อมวลชน และประชาชนจะได้มีความเข้าใจต่อความเป็นประชาธิปไตยที่ถูกต้อง สามารถนำไปเผยแพร่ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ความขัดแย้งไปเป็นบทเรียน สามารถก้าวข้ามความขัดแย้งไปสู่ความปลอดภัยที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การสร้างความปลอดภัย; ความปลอดภัย; ระบอบประชาธิปไตย

*Received July 6, 2021; Revised August 18, 2021; Accepted August 26, 2021

Abstract

The research article aimed at studying: 1) the contexts of politics, conflicts, and reconciliation in accordance with democracy; 2) the contexts of politics and conflicts influencing reconciliation in accordance with democracy; and 3) concepts in building reconciliation in accordance with democracy. The study applied a qualitative research method by studying documents and in-depth interviews. A sample group was selected by way of semi-structured interview consisted of politicians, media, and scholars, in a total of 17 persons.

From the study, the following results are found: The populist policies have changed the political structure with the following results: the government does not rely on the middle class; the biased benefits given to some specific business groups who are allies; the interference in the bureaucracy; media hegemony; independent organizations vying for power and benefits of corrupt politicians collaborating with government officials and political entrepreneurs; independent organizations are dominated by political powers; and the army uses conflicts to justify the coup. The people lack knowledge of democracy as they do not have country leaders, the seek for benefits, the exploitation and the use of influence to access state resources in which economic and social inequality are always related, the lack of opportunity for people to take part in judicial process, and the unjust system as a tool for gaining power of politicians. The approaches for reconciliation need time to fix, heal, and prevent conflicts in the future. This relies on the termination of confrontation, the building of trust for equal justice, the restoration and promotion of relationship, and the exchange of perspectives. The study aims at having the government including all political parties that are involved with conflict, the media, and people to understand democracy the right way so that they can disseminate the facts of conflict as a lesson learned and be able to transform the conflict into a sustainable reconciliation.

Keywords: Reconciliation Enhancement; Reconciliation; Democracy

บทนำ

ความขัดแย้งทางในสังคมไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นความขัดแย้งทางแนวคิดและอุดมการณ์ที่มีแนวทางไม่เหมือนกัน และแต่ละครั้งก็ได้มีกระบวนการวิธีการในการสร้างความปรองดองในลักษณะต่าง ๆ ในแต่ละครั้งจนประเทศไทยผ่านมาได้จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ระหว่างรัฐไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492-2525 สิ้นสุดลงด้วยนโยบายการให้อภัย ตามคำสั่งที่ 66/2523 (Potjanaworaphong et al. 2001) และเหตุการณ์

พฤษภาคมปี 2535 สิ้นสุดลงโดยหลังจากพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรีและรัฐบุรุษ นำพลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้แถลงว่าจะให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหา โดยการลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี เพื่อให้เกิดความสงบสุข (King Prajadhipok's Institute, n.d.) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์ความขัดแย้งที่ปรากฏเด่นชัดและคงดำรงอยู่จนเป็นประเด็นของความกังวลของประชาชนทุกหมู่เหล่า คือ เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดมาตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2548 เกิดความขัดแย้งระหว่าง “เสื้อเหลือง” กับ “เสื้อแดง” กลายเป็นความขัดแย้งที่ยาวนาน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กระบวนการประชาธิปไตยของไทยหยุดชะงักด้วยการทำรัฐประหารของกลุ่มนายทหารที่เรียกตนเองว่าคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ในวันที่ 19 กันยายน 2549 ยึดอำนาจรัฐในยุคมัยรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และจากนั้นความขัดแย้งก็ปรากฏชัดในสังคมไทย

ความขัดแย้งเป็นสิ่งปกติธรรมดาในสังคมซึ่งจะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการพัฒนาที่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการของคนในสังคม (Satha-Anand, 2003; Moore, 2003) ได้แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 5 ประเภท คือ (1) ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการมีความแตกต่างของการเก็บและการศึกษาข้อมูล ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นปัญหาเรื่องเดียวกัน นำมาซึ่งความขัดแย้ง เช่น การออกข่าวลือ เป็นต้น (2) ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interests Conflict) แต่ละฝ่ายต้องการที่จะครอบครองผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งตำแหน่ง หรือเงิน (3) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) การใช้อำนาจ การแย่งชิงอำนาจ การกระจายอำนาจ รวมไปถึงกฎระเบียบ ข้อบังคับ และระบบต่าง ๆ (4) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict) ที่เกิดจากอารมณ์ ความรุนแรง และพฤติกรรมเชิงลบต่าง ๆ อันนำมาซึ่งความเข้าใจผิด และ (5) ความขัดแย้งด้านค่านิยม (Values Conflict) เกิดขึ้นจากความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ประวัติความเป็นมาที่แต่ละคนได้รับการหล่อหลอมมาจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กจนเป็นผู้ใหญ่

การสร้างความปลอดภัย เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การลดความเกลียดชังความแตกแยก เพื่อสร้างความไว้วางใจ พื้นดินความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่เคยขัดแย้งรุนแรง โดยผ่านการแสดงความรับผิดชอบ การกระทำในอดีต การยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น การเมตตาให้อภัย (Abu-Nimer, 2001) การจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ที่เคยแตกแยก ต่อสู้ และปะทะกัน ทั้งในระดับความคิดและในระดับการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ในการตกลงเพื่อเข้าสู่การเจรจาสันติภาพ ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ โดยไม่ใช้ความรุนแรง และทำการสร้างองค์กรหรือสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยในการเข้ามาช่วยปรองดองและต่อรองอำนาจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะรวมถึงการใช้มาตรการออกกฎหมายนิรโทษกรรม เพื่อเป็นเครื่องมือเยียวยาความเสียหายโดยเริ่มจากการแสวงหาความจริงในอดีต สาเหตุ ความไม่เป็นธรรมในสังคม การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเดือดร้อนจากความขัดแย้ง การแสวงหาข้อเท็จจริงของ ความคิดแต่ไม่หาคนผิด และการจัดสรรอำนาจใหม่ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ แต่ควรระลึกด้วยว่าการใช้กฎหมายนิรโทษกรรมแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถนำไปสู่การปรองดองอย่างแท้จริงได้ การปรองดองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อต้นตอของความขัดแย้งในสังคมได้รับการแก้ไข การจะเริ่มแก้ไขได้ก็โดยการพิสูจน์ทราบ บันทึก และชี้แจง

ข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะสังคมมีสิทธิในการเข้าถึงความจริง การรับทราบความจริงจึงจะนำมาสู่ความเข้าใจ การให้อภัย และเมื่อการปรองดองจึงจะเกิดขึ้นได้ (Murphy, 2010)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ อยู่บนพื้นฐานของการลดความเกลียดชัง ความไว้วางใจ การให้อภัย และความรับผิดชอบ ทั้งนี้การจะทำให้เกิดความปรองดองได้นั้น ปัจจัยด้านบริบททางการเมือง ได้แก่ โครงสร้างทางการเมืองไทย อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมือง การแทรกแซงองค์กรอิสระ และบทบาทของทหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้เกิดความสำเร็จในการสร้างความปรองดอง และการจะสร้างความปรองดองให้ยั่งยืนอย่างแท้จริงนั้นจำเป็นต้องทราบถึงสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงกับรากเหง้าของปัญหาที่แท้จริง ซึ่งได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ความคิดความเชื่อทางการเมือง ความศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรม และการเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้การสร้างความปรองดองต้องสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย
2. เพื่อศึกษาบริบททางการเมือง ความขัดแย้ง ที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวความคิดและกระบวนการสร้างความปรองดอง 2) แนวความคิดเกี่ยวกับบริบททางการเมือง 3) แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง 4) แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยและ 5) นโยบายสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย งานวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้ง งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความปรองดอง งานวิจัยเกี่ยวกับความไว้วางใจ งานวิจัยเกี่ยวกับการให้อภัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อทางการเมือง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม การวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถตอบสนองกับวัตถุประสงค์ทางการวิจัย ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ด้วยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กระบวนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ตรงประเด็น ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล เนื้อหาของการสัมภาษณ์เป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกเสียงและถอดความภายหลังสิ้นสุดการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักการเมือง จำนวน 5 คน สื่อมวลชน จำนวน 5 คน และ นักวิชาการ จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 17 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาด้วยการตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตามกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบบันทึก บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ พ.ศ. 2548-2561 ที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ วารสาร บทความ เอกสารรายงานการประชุม เว็บไซต์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาทำการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อให้ทราบถึงบริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ พ.ศ. 2548-2561 โดยมีภาระบุแหล่งข้อมูลที่ได้เอกสารอย่างชัดเจน พร้อมทั้งระบุชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์เอกสาร หรือผลงานวิชาการ ระบุปีพุทธศักราชหรือปีคริสต์ศักราช ไว้ในสมุดบันทึก และมีการคัดลอกข้อมูลด้วยการถ่ายเอกสารและบันทึกไว้ในเครื่องฟิวเตอร์

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (Face to Face) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อได้มาซึ่งคำตอบเกี่ยวกับ (1) บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ พ.ศ. 2548-2561 (2) บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง ที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และ (3) แนวทางในการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยการใช้เทคนิคสัมภาษณ์ที่ไม่ถามขึ้นำ ผู้วิจัยได้พบกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักการเมือง และกลุ่มสื่อมวลชน ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก ตามประเด็นข้อคำถามโดยมุ่งให้ได้ความถูกต้อง ความเป็นจริง และตรงประเด็นของข้อมูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยเน้นความสัมพันธ์อันดี และการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดของการสัมภาษณ์เพื่อนำไปสู่ความไว้วางใจในการให้ข้อมูลการบันทึกถ้อยคำการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีบันทึกเทปของผู้ให้สัมภาษณ์ขณะสัมภาษณ์ และบันทึกรายละเอียดของการสัมภาษณ์ภายหลังสิ้นสุดการให้สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาตัวชี้วัดการสร้างความปรองดอง ได้แก่ การศึกษาบริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดอง เพื่อสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐาน และจากนั้นเป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาตัวชี้วัดการสร้างความปรองดองที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวชี้วัดการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาตัวชี้วัดการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้วิจัยสรุปได้กรอบแนวคิดการพัฒนาตัวชี้วัดการสร้างความปรองดองภายใต้

ระบอบประชาธิปไตย จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการลดความเกลียดชัง ด้านการสร้างควมไว้วางใจ ด้านการให้อภัย และด้านความรับผิดชอบ

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอให้คนบตีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนสุนันทา มีหนังสือถึง ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องและดำเนินการด้านการสร้างความปรองดอง ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มนักวิชาการ เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์

4. ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มนักวิชาการ เพื่อเรียนรู้แจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย นัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ตรงประเด็นระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาระสำคัญที่เป็นประเด็นของการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีรายละเอียดลึกๆ เกี่ยวกับบริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบุคคลดังกล่าวได้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่จะต้องทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มนักวิชาการ เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จนได้ความชัดเจนเพียงพอในประเด็นนั้นๆ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่นิยมใช้ในการวิจัยองค์กร

5. ผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์ให้เพียงพอกับจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

6. นำแบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้วไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ตอบแบบสัมภาษณ์เข้าใจในวัตถุประสงค์ และอธิบายวิธีการตอบสัมภาษณ์ก่อนให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เริ่มต้นสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ถอดเทปเสียงการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทุกคน

2. ลดทอนข้อมูล (data reduction) โดยการสังเคราะห์ คำตอบจากการสัมภาษณ์ลดทอนข้อมูลที่ได้ให้เหลือเฉพาะประเด็นที่เป็นปัจจัยสำคัญของเรื่อง โดยการทำการอธิบายประเด็นเนื้อหาดังกล่าวก่อนให้ชัดเจน

3. การจัดระเบียบข้อมูล (data display) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดเป็นหมวดหมู่ตามที่กำหนดเป็นประเด็นของข้อคำถามตามเนื้อหาที่กำหนด

4. ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้ครบถ้วน ถูกต้อง และน่าเชื่อถือหรือไม่ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ ซึ่งจะส่งผลต่อการประมวล วิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป ซึ่งการวิจัยนี้ใช้เทคนิควิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) เพื่อตรวจสอบแบบสามเส้าด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (interviewer triangulation) ที่เป็นนักการเมือง สื่อมวลชน และนักวิชาการ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องตรงกันหรือไม่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบยืนยันจากผู้ให้ข้อมูล (member checking) โดยการนำข้อมูลที่ได้อ่านกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอ่านและเพิ่มเติมแก้ไข เพื่อให้ข้อมูลที่ได้ตรงกับความคิดเห็นในความ

เป็นจริงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมากที่สุด อีกทั้งเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากบุคคลที่แตกต่างกัน ข้อมูลที่ได้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วหาข้อสรุปและตีความ (conclusion display) มาเขียนในรูปแบบการพรรณนาตามกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้

6. ดำเนินการจัดทำข้อสรุปการสัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นรายเรื่องและรายประเด็น ปัญหาจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย การยึดหลักกฎหมาย หลักนิติธรรม เป็นเสาหลักสำคัญของการพิทักษ์ระบอบประชาธิปไตย และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนเป็นหลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ที่กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม การปฏิบัติตามเสียงข้างมาก จะต้องมีการตกลงกันด้วยแนวทางใกล้เคียง เพื่อจะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในสังคมข้อเสนอเรื่องการปรองดอง จึงต้องหาวิธีการรอมชอมเพื่อลดหรือแก้ไขความขัดแย้งให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข การสร้างความปรองดอง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วม เป็นผู้คิดค้นปัญหา กำหนดวิธีแก้ไขปัญหาวางแผนแก้ไขปัญหาลำดับดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตัว บริบททางการเมือง โครงสร้างการเมืองไทยทำให้ประเทศไทยเข้าสู่จุดวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ยืดเยื้อและการเผชิญหน้าอย่างรุนแรง จึงนำไปสู่การระดมทรัพยากรและฐานการสนับสนุนเพื่อเอาชนะกันทางการเมืองเกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันอย่างชัดเจนจนเกิดการเผชิญหน้า การกระทำผิดละเมิดกฎหมาย ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาความมั่นคงภายในประเทศที่บั่นทอนเสถียรภาพและศักยภาพในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยและมาตรฐานของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดสรรประโยชน์และปกป้องกลุ่มพวกของตนจนทำให้การปฏิบัติหน้าที่ขาดความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองด้วยการใช้กำลัง ทำให้การพัฒนาของประชาธิปไตยลดลง จนนำไปสู่เหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง และเกิดแนวคิดการปฏิรูปรัฐธรรมนูญมีการยกระดับของความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายของชาติมิการใช้รัฐเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งความเหลื่อมล้ำเศรษฐกิจและสังคมจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเสมอ ทั้งนี้ความขัดแย้งทางการเมือง สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากไม่มีผู้นำประเทศหรือรัฐบาลใดวางนโยบายพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและไม่มีการพัฒนาด้านวินัย การเคารพต่อกฎหมายเพื่อให้ประชาชนมีศักยภาพในการปกครองตนเอง เพียงแต่ปลุกฝังประชาธิปไตยคือการปกครองด้วยเสียงข้างมาก แต่ไม่ปลุกฝังให้คำนึงถึงเสียงข้างน้อย ความรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมและเป็นเครื่องมือสุ่อ่านาจอของนักการเมือง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม การปกครองที่ไม่ได้

เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนต้องการเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ตลอดจนบทบาทของสื่อมวลชน

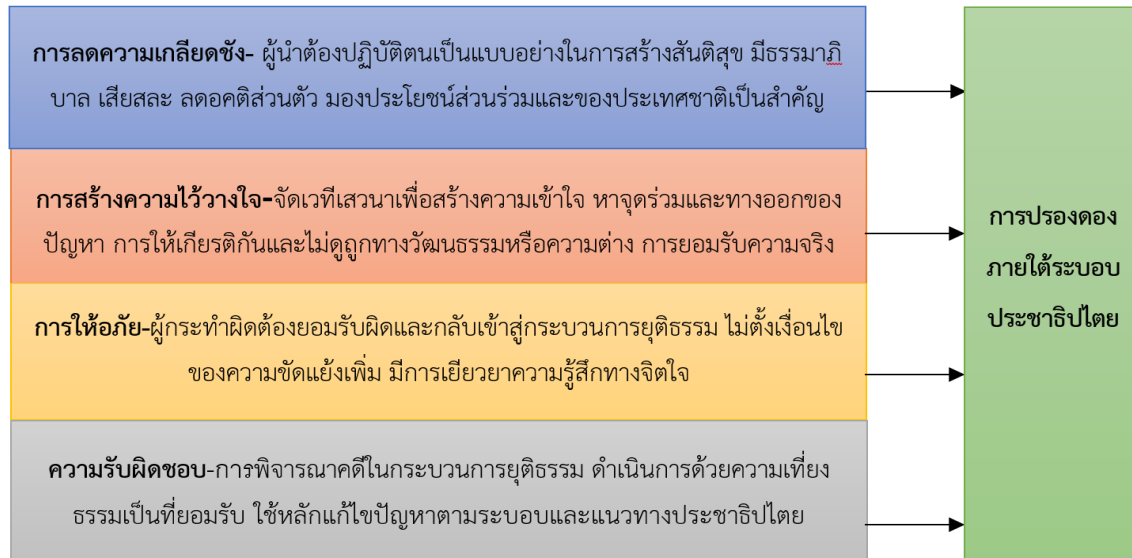
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง ที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า บริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โครงสร้างการเมืองไทย ประชาธิปไตยในการเมืองไทยเป็นเรื่องของชนชั้นซึ่งมีเป้าหมายในเรื่องของการแสวงหาผลประโยชน์ คือ อำนาจและความมั่นคง ทำให้ประชาธิปไตยในการเมืองไทยไม่มีทิศทาง ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแย่งชิงผลประโยชน์ทางการเมือง การแสวงหาอำนาจและการได้มาซึ่งอำนาจ ครอบคลุมถึงการใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติเป็นการใช้อำนาจในการบริหารจัดการ เพื่อจัดสรรทรัพยากรและการดำเนินนโยบายส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ภายใต้กฎหมายและระเบียบที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งความปรองดองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายต้องจริงจังต่อกัน และต้องใช้หลักกฎหมายที่เป็นธรรมอย่างเคร่งครัดแก่ทุกฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจของข้าราชการและรวมถึงฝ่ายการเมืองเพื่อให้กระบวนการนั้นชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยหลักนิติรัฐ

ความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการต่อรองและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคม เป็นสาเหตุสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทยทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับความเดือดร้อนจากความไม่ทัดเทียมของความเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างกันในการเป็นเจ้าของทรัพยากร หากแต่ละฝ่ายไม่ยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน จะส่งผลต่อความแตกแยกในสังคม ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งร่างกายและจิตใจ เกิดการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน รวมถึงเกิดแรงต่อต้านต่อความพยายามที่จะประนีประนอมเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งซึ่งกันและกัน แนวนโยบายแห่งรัฐจำเป็นต้องกำหนดให้รัฐต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อสร้างหลักประกันว่ารัฐมีหน้าที่ต้องจัดการเข้าถึงความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง การกำหนดนโยบายการเข้าถึงความยุติธรรม จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน ไม่ใช่เป็นผลประโยชน์ของผู้ให้บริการ ในการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงความยุติธรรมนั้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า การลดความเกลียดชัง การทำให้อารมณ์และความรู้สึกที่รุนแรงลดน้อย พิจารณาจากหลักเหตุผลโดยไร้อคติ ไม่เลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ต้องตระหนักถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีขันติธรรมหรือด้วยความอดทน การสร้างความไว้วางใจ ได้รับการคาดหวังจากประชาชนว่าจะเป็นระบอบการปกครองที่จะทำให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต สนองตอบต่อความต้องการ และลดความขัดแย้งภายในสังคมด้วยการเปิดโอกาสให้มีการเสนอความต้องการของแต่ละฝ่าย ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความต้องการของประชาชนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากได้รับการตอบสนองอย่างเท่าเทียม และเป็นธรรม ซึ่งการให้อภัยไม่สามารถยกเลิกผลของการกระทำความผิด หรือทำให้ทุกอย่างเหมือนเดิม แต่การให้อภัยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้กลับมาดำเนินชีวิตอย่างปกติ ไม่ถูกตอกย้ำหรือซ้ำเติม การสร้างความปรองดอง สิ่งหนึ่ง

ที่มีความสำคัญอย่างมากคือ ความรับผิดชอบ ซึ่งต้องมีความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ พร้อมแสดงข้อเท็จจริงและพร้อมรับการตรวจสอบจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย บริบททางการเมือง และความขัดแย้ง แนวทางในการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย มีแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้

1) การลดความเกลียดชัง ผู้นำต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในการเสริมสร้างสังคมสันติสุข เสียสละ ลดอคติส่วนตัว มองประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติเป็นสำคัญ ต้องเป็นแบบอย่างเรื่องธรรมาภิบาล การมีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม หยุดการเคลื่อนไหวที่ทำให้ความขัดแย้งเพิ่มขึ้น และการเผชิญหน้าไม่หยาบคายประเด็นที่ละเอียดอ่อนขึ้นมาสร้างความขัดแย้ง

2) การสร้างความไว้วางใจ โดยจัดให้มีเวทีเสวนาเพื่อสร้างความเข้าใจกัน ไม่เผชิญหน้ากัน แต่หาจุดร่วมกัน หาทางออกร่วมกัน และการมีคนกลางที่เป็นกลางจริง ๆ ทำหน้าที่รับฟัง จะช่วยให้เกิดบรรยากาศของการประชาเสวนาหาทางออกได้ดี และเป็นเวทีแห่งการมองอนาคตร่วมกัน สร้างบรรยากาศแห่งความปรองดอง โดยให้เกียรติกันและไม่ดูถูกทางวัฒนธรรม ค้นหาความจริง เปิดเผยความจริง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับความจริงนำไปสู่การเยียวยา ซึ่งการเล่าความจริงจะทำให้เกิดความมั่นใจว่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ จะไม่ถูกกลืน การจัดการกับความจริงทั้งในด้านการค้นหาความจริงและการเปิดเผยความจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การยอมรับความจริง ด้วยการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาโดยรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่ค้นหาความจริง

3) การให้อภัย นิรโทษกรรมผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งเป็นคดีการเมืองรวมทั้งที่มีการพิพากษาไปแล้ว การนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หรือไม่ควรรื้อกระบวนการที่ทำไปแล้ว หรือลืมเหตุการณ์ และไม่ตั้งเงื่อนไขของความขัดแย้งเพิ่ม ค้นหาความจริงและให้อภัย มีการขอโทษผู้เสียหายจากการกรณีความขัดแย้ง ทั้งนี้ ผู้กระทำผิดต้องยอมรับผิดและกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม พร้อมเยียวยาความรู้สึกทางจิตใจ การให้อภัย โดยผ่านกระบวนการนิรโทษกรรมคดีที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งควรกระทำภายใต้บรรยากาศของการปรองดองที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายโดยต้องเกิดความรู้สึกร่วมกัน

4) ความรับผิดชอบ พิจารณาคดีต่าง ๆ ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอันเป็นที่ยอมรับ การสร้างกลไก ที่ได้รับการยอมรับร่วมกันจากผู้เกี่ยวข้อง การมีผู้นำระดับต่าง ๆ ในประเทศ ที่ร่วมกันขับเคลื่อนการสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นจริง โดยเน้นการปฏิรูปโครงสร้างและปรับเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อมุ่งไปสู่สันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีส่วนร่วม โดยกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมเป็นแบบพหุนิยม และส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองและใช้สถาบันทางการเมืองเป็นเครื่องมือ ในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ รวมทั้งการยึดมั่นในหลักการและการแก้ไขปัญหาตามระบอบและแนวทางประชาธิปไตย เพื่อการพัฒนาประเทศไทยที่มีความมั่นคงและยั่งยืน ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และปฏิรูปกฎหมาย เพื่อให้คงความเที่ยงธรรม น่าเชื่อถือแก่สังคม เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมเพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุม ส่วนการแก้รัฐธรรมนูญต้องไม่เป็นไปเพื่อคนใดคนหนึ่ง ส่วนกฎหมายใดไม่เป็นธรรมขัดต่อสำนึกประชาชน ควรมีการแก้ไขหรือยกเลิก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) การสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย บริบททางการเมือง และความขัดแย้ง พบว่า การสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยใช้หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย 3 ด้านคือ (1.1) การยึดหลักกฎหมาย หลักนิติธรรมซึ่งเป็นเสาหลักสำคัญของการพิทักษ์ระบอบประชาธิปไตยและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนเป็นหลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ที่กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sriwittaya (2015) ศึกษาเรื่อง หลักนิติธรรมกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยแนวทางพุทธวิธีในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า หลักนิติธรรมซึ่งเป็นเสาหลักสำคัญของการพิทักษ์ระบอบประชาธิปไตยและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนมีความสอดคล้องกับหลักการและกลไกการปรองดองสมานฉันท์โดยแนวทางวิถีพุทธในสังคมไทย ซึ่งสามารถใช้เป็นนวัตกรรมกลไกการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยวิถีพุทธเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสังคมที่มุ่งสู่การสร้างสังคมธรรมาธิปไตยขึ้นในประเทศไทยได้สำเร็จ (1.2) การปฏิบัติตามเสียงข้างมาก จะต้องมีการตกลงกันด้วยแนวทางไกล่เกลี่ย เพื่อจะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมข้อเสนอเรื่องการปรองดอง จึงต้องหาวิธีการรวมขอมเพื่อลดหรือแก้ไขความขัดแย้งให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างปรกติสุข สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ King Prajadhipok's Institute (2012) ศึกษาเรื่อง การสร้างความปรองดองแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ต้องริเริ่มดำเนินการเพื่อสร้างความ

ปรองดองก็คือรัฐบาล ฝ่ายค้าน และทุกฝ่ายควรช่วยกันสร้างบรรยากาศแห่งการปรองดองโดยการยุติการกระทำที่ถือเป็นการทำลายบรรยากาศแห่งการปรองดองทั้งหมด และไม่รวบรัดใช้เสียงข้างมากเพื่อแสวงหาทางออก (1.3) การมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างความปรองดอง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กำหนดวิธีแก้ไขปัญหาวางแผนแก้ไขปัญหาลงมือดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตัว มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Thanasathit (2013) ที่ศึกษาเรื่องบทบาทของสภาพพัฒนาการเมืองกับการเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า สภาพพัฒนาการเมืองจะทำให้การเมืองมีการผสมผสานกันระหว่างการเมืองที่ต้องมีระบบตัวแทนและการเมืองที่เป็นเรื่องของพลเมืองที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีวิถีประชาธิปไตย โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง ที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย พบว่า บริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1) โครงสร้างการเมืองไทย 2) อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมือง 3) การแทรกแซงองค์กรอิสระ และ 4) บทบาทของทหาร ซึ่งประชาธิปไตยในการเมืองไทยเป็นเรื่องของชนชั้น ซึ่งมีเป้าหมายในเรื่องของการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง คือ อำนาจและความมั่นคง มีการการแทรกแซงองค์กรต่างๆ ทำให้ประชาธิปไตยในการเมืองไทยไม่มีทิศทาง ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแย่งชิงผลประโยชน์ทางการเมืองซึ่ง Toothongkum (2018) ได้อธิบายถึงโครงสร้างการเมือง ว่าหมายถึง ตัวแสดงทางการเมือง ที่ประกอบด้วย บุคคล กลุ่ม องค์กร หน่วยงาน สถาบันที่ล้วนแล้วแต่แยกแยะและสอดคล้องประสาน เชื่อมโยงและเกี่ยวพันกัน แบ่งเป็นตัวแสดงที่เป็นทางการประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภา นักการเมือง กลุ่มการเมือง พรรคการเมือง ข้าราชการประจำ พนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทอื่น และตัวแสดงที่ไม่เป็นทางการ คือ ตัวแสดงที่ไม่มีการกำหนดรายละเอียดในกฎหมาย ข้อบัญญัติ กติกา ข้อบังคับ อย่างเป็นทางการ แต่เป็นตัวแสดงที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stake holder) กลุ่มประชาชน กลุ่มประชาสังคม ที่สำคัญ คือกลุ่มผลประโยชน์ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ส่วนหนึ่งเป็นการเมืองภาคประชาชน ซึ่งตัวแสดงที่ไม่เป็นทางการมีแนวโน้มมีอำนาจหน้าที่และบทบาทเพิ่มมากขึ้นในอนาคต และสอดคล้องกับ Thirathiti (2008) อธิบายว่า อำนาจและผลประโยชน์เป็นการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าหรือทรัพยากร ผ่านการใช้อำนาจหน้าที่บนฐานการยอมรับ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตาม หรืออีกนัยหนึ่งการเมืองเป็นเรื่องของการที่คนกลุ่มหนึ่งใช้อิทธิพลต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมบรรลุถึงข้อตกลงทางผลประโยชน์ร่วมกัน ส่วนบทบาทของทหาร Samudavanich (1987) อธิบายว่า โครงสร้างของสังคมเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการมีบทบาททางการเมืองของทหารมากกว่าลักษณะองค์กรทหาร ส่วนใหญ่มีจะมีบทบาททางการเมืองเหมือนกับสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้ว แต่การที่ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองนั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทางสังคม

ความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย พบว่าประกอบด้วย 1) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม 2) ความคิดความเชื่อทางการเมือง 3) ความศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรม และ 4) การเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูลข่าวสาร โดยทั้ง4สาเหตุนี้ ความไม่เท่าเทียมกันในการ

เข้าถึงการต่อรองและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคม เป็นสาเหตุสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทยทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับความเดือดร้อนจากความไม่ทัดเทียมของความเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างกันในการเป็นเจ้าของ โดยสอดคล้องกับ Sasin Graduate Institute of Business Administration of Chulalongkorn University (2011) ที่สรุปเป็นรูปแบบของความเหลื่อมล้ำในภาพรวม 3 รูปแบบ คือ (1) ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่นคงและรายได้ (Wealth & Income Inequality) ซึ่งเกิดจากการพัฒนาที่มีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวในบางพื้นที่หรือบางสาขาการผลิต ส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากการพัฒนากระจายไปไม่ถึงทั่วถึงทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มบุคคล (2) ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส (Opportunity Inequality) ในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการสังคม และการเข้าถึง แหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิต และ (3) ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality) ทั้งด้านสิทธิทางการเมือง อำนาจต่อรอง ในการเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาทั้งใน ระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียม และอาจเกิด การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมน้อย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย พบแนวทางว่า 1) การลดความเกลียดชัง การทำให้อารมณ์และความรู้สึกที่รุนแรงลดน้อย ด้วยการเรียนรู้เพื่อให้รู้ข้อเท็จจริงก่อนที่จะตัดสินหรือวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ต้องตระหนักถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Chaicharoenwattana and Renumat (2017) ศึกษาเรื่อง สันติวิธี: การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี ผลการวิจัยพบว่า การใช้แนวทางสันติวิธีสามารถดำเนินการได้หลายวิธี คือ ปฏิเสธการใช้ความรุนแรงอย่างสิ้นเชิง โจมตีที่ปัญหาไม่โจมตีที่ตัวบุคคล สร้างความสัมพันธ์อันดี ไม่มุ่งเอาชนะกันแต่สร้างความร่วมมือกัน ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย มองทุกคน มีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน 2) การสร้างความไว้วางใจ ได้รับการคาดหวังจากประชาชนว่าจะเป็นระบอบการปกครองที่จะทำให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต สนองตอบต่อความต้องการและลดความขัดแย้งภายในสังคม ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการเสนอความต้องการของแต่ละฝ่าย ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความต้องการของประชาชนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากได้รับการตอบสนองอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Klanklamsuwan (2014) ศึกษาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ เพื่อการปฏิรูปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการจัดเวทีเสวนาสร้างความสุขอย่างยั่งยืน ในระดับมาก ในเรื่องเหตุผลและความจำเป็นในการเข้าควบคุมอำนาจการปกครอง การชี้แจงขั้นตอนการทำงาน 3 ระยะในการบริหารประเทศ การเสวนาถึงสภาพชุมชน/สังคม 3) การให้อภัย ซึ่งการให้อภัยไม่สามารถยกเลิกผลของการกระทำความผิด หรือทำให้ทุกอย่างเหมือนเดิม แต่การให้อภัยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้กลับมาดำเนินชีวิตอย่างปกติ ไม่ถูกตอกย้ำหรือซ้ำเติม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sripochangkun (2015) ศึกษาเรื่อง การให้อภัยกับความปรองดอง ผลการวิจัยพบว่า แม้การให้อภัยจะเป็นเรื่องที่ยากเพียงใดก็ตาม แต่การให้อภัยถือเป็นความจำเป็นยิ่งยวดในทางการเมือง กระนั้นก็ตาม การให้อภัยมิได้กระทำกันได้ง่ายดายหรือฉาบฉวย ในทางตรงข้าม สังคมการเมืองต้องตระหนักถึงความหมายอันลึกซึ้งของการให้อภัย เส้นทางให้การ

ภัยและการะของการให้อภัย 4) ความรับผิดชอบ การสร้างความปรองดอง สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก คือ ความรับผิดชอบ ซึ่งต้องมีความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ พร้อมแสดงข้อเท็จจริงและพร้อมรับการตรวจสอบจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Cogco and Masorn (2018) ศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางการเมืองของไทย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาควรนำสันติวิธีมาใช้โดยยึดหลักของนิติธรรม นิติรัฐ หลักความยุติธรรม ความมีคุณธรรม และจริยธรรม โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย เช่นเดียวกับผลงานวิจัยเรื่อง ทศวรรษการสร้างความปลอดภัยทางการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปรองดองของรัฐบาลชุดที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากเหตุผลหลายประการ โดยเฉพาะขาดการยอมรับในการปกครองร่วมกัน ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการสร้างความปรองดองและธรรมาภิบาลที่เพียงพอ ดังนั้น แนวทางในการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้น ประกอบด้วย การสร้างกลไกที่ได้รับการยอมรับร่วมกันจากผู้เกี่ยวข้อง

สรุป

จากการศึกษาสรุปว่า บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย บริบทความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นหลายครั้ง ในระหว่าง พ.ศ. 2548-2561 โดยเหตุผลหลักแล้วเป็นความขัดแย้งของฝ่ายที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบที่ยึดถือเสียงข้างมากในรัฐสภาเป็นตามหลักสากล ตัวแทนกลุ่มนี้คือพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งและประชาชนเลือกเข้ามาเพื่อเป็นรัฐบาลบริหารประเทศและกลุ่มประชาชน กับฝ่ายที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยเหมือนกันแต่มีความเห็นว่าพรรคการเมืองและนักการเมืองที่เป็นรัฐบาลคือสาเหตุปัญหาต่างๆของประเทศชาติ ตัวแทนกลุ่มนี้คือพรรคการเมืองและนักการเมืองหัวตรงข้าม กลุ่มประชาชนนิยมสถาบันกษัตริย์ และกลุ่มทหาร ซึ่งแม้ฝ่ายหลังจะถือว่าเป็นเสียงส่วนน้อยแต่เมื่อมีกลุ่มทหารหนุนหลังอยู่ ทำให้มีพลังอำนาจทางการเมือง และเมื่อความขัดแย้งหลายๆครั้งเริ่มบานปลายถึงขั้นวิกฤติ กลุ่มทหารก็ได้ใช้อำนาจจนรัฐธรรมนูญเข้ามาแทรกแซง คือการทำรัฐประหาร โดยมีข้ออ้างความชอบธรรมเรื่องรัฐบาลทุจริตใช้อำนาจไม่เป็นธรรม ประชาชนแตกแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่ายมีความเห็นทางการเมืองแตกต่างกันทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ทหารจึงเข้ามาช่วยแก้วิกฤตินี้ไม่ให้นานปลาย โดยใช้เหตุผลเหล่านี้เป็นข้ออ้างโดยตลอด

ดังนั้น การปรองดอง จึงเป็นเหตุผลที่สมควรกระทำเพื่อแก้ปัญหาการแตกแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่ายนี้ การมีคนกลางหรือสถาบันที่เป็นกลางมาทำหน้าที่ในการเจรจาลดความขัดแย้งและสร้างความปรองดอง จากทั้ง 2 ฝ่าย จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม โดยการรวมบุคคลจากหลายฝ่าย เช่น ตัวแทนจากกลุ่มที่มีความขัดแย้ง ตัวแทนจากภาคประชาชนจากกลุ่มต่างๆ ตัวแทนจากนักวิชาการ ตัวแทนจากสื่อสารมวลชน ตัวแทนจากภาครัฐกิจ ตัวแทนจากNGOs ตัวแทนจากข้าราชการประจำ และตัวแทนจากฝ่ายการเมือง เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างความปรองดอง การลดความเกลียดชัง การสร้างความไว้วางใจ การให้อภัยและความรับผิดชอบภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง และการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จากความขัดแย้งของการเมืองไทย ทำให้ประเทศชาติเสียหายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ประเทศไม่เจริญก้าวหน้าอย่างที่เราควรจะเป็น ความเหลื่อมล้ำในสังคมมีสูงขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ปฏิรูปการเมือง 2) ปฏิรูปกฎหมายและใช้กฎหมายกับทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน 3) ปฏิรูประบบการศึกษาของชาติ 4) ลดการผูกขาดทางเศรษฐกิจของกลุ่มทุน 5) จัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม ตลอดจนมีการปฏิรูปที่ดิน ให้คนจนมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม 6) ปฏิรูปสื่อให้ทำงานด้วยการมีธรรมาภิบาล ไม่นำเสนอข่าวบิดเบือนความจริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า บริบททางการเมือง ความขัดแย้ง ที่ส่งผลต่อการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ถึงแม้ฝ่ายบริหารพยายามสร้างความปรองดองให้ได้ผล แต่ยังมีปัญหาในการสร้างความปรองดองอยู่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ 1) การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีส่วนร่วม โดยกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมเป็นแบบพหุนิยม 2) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองและใช้สถาบันทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 3) การยึดมั่นในหลักการและการแก้ไขปัญหาตามระบอบและแนวทางประชาธิปไตย เพื่อการพัฒนาประเทศไทยที่มีความมั่นคงและยั่งยืน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางในการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยได้ค้นพบแนวทางที่สามารถกระทำให้เกิดความปรองดองได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ 1) การจัดการกับความจริงทั้งในด้านการค้นหาความจริงและการเปิดเผยความจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การยอมรับความจริง ด้วยการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาโดยรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่ค้นหาความจริง การให้อภัยโดยผ่านกระบวนการนิโทษกรรมคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งควรกระทำภายใต้บรรยากาศของการปรองดองที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายโดยต้องเกิดความรู้สึกร่วมกัน 2) การสร้างกลไกที่ได้รับการยอมรับร่วมกันจากผู้เกี่ยวข้อง การบูรณาการระบบเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมเชื่อมโยงทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการมีผู้นำระดับต่าง ๆ ในประเทศ ที่ร่วมกันขับเคลื่อนการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นจริง โดยเน้นการปฏิรูปโครงสร้างและปรับเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อมุ่งไปสู่สันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาบทบาทของสื่อกับการส่งเสริมความปรองดองในประเทศไทย

2.2 ควรมีการศึกษาการสร้างความปรองดองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยโดยการเปรียบเทียบกับระบอบเผด็จการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.3 ควรมีการศึกษาการสร้างความปลอดภัยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method)

2.4 ควรมีการศึกษาการกำหนดนโยบายสาธารณะกับการสร้างความปลอดภัยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

2.5 ควรมีการศึกษาการสร้างความปลอดภัยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยเพื่อนำมาศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

References

- Abu-Nimer, M. (2001). *Reconciliation, Justice, and Coexistence: Theory and Practice*. Lanham, MD: Lexington Books.
- Cappo, T., & Maeson, C. (2018). Solution Guideline of Political Violence problem in Thailand. *Journal of Mahachulalongkornrajavidyalaya Journal of Education*, 5(1), 43-44.
- Chaicharoenwattana, B., & Renumat, L. (2017). Peaceful Means: Conflict Management in accordance with peaceful means. *Journal of Peace Studies, MCU*, 5(2), 1-16.
- Cogco, T., & Masorn, C. (2018). Guidelines for solving Thai political violence. *Journal of Mahachulalongkornrajavidyalaya Journal*, 5(1), 31-45.
- Galtung, J. (1990). Cultural violence. *Journal of Peace Research*, 27(3), 291-305.
- Glunpromsuwan, W. (2014). The process of involvement with reconciliation for reform in the northeast region. *Ratchaphruek Journal*, 12(3), 10-16.
- Inthasi, W. (2002). *Effect of reconciliation between North Korea and South Korea on security in East Asia*. Bangkok: Thammasat University Research Fund.
- Kaewkhan, N. (2013). *Development of forgiveness in the present Thai society*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- King Prajadhipok's Institute. (n.d.). *Suchinda Kraprayoon*. Retrieved August 1, 2018, from http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=สุจินดา_คราประยูร
- King Prajadhipok's Institute. (2012). National reconciliation. Research report, King Prajadhipok's Institute. *Journal of the Humanities*, 17(2), 208-250.
- Klanklamsuwan, W. (2014). The process of involvement with reconciliation for reform in the northeast region. *Journal Ratchaphruek*, 12(3), 10-16.
- krisanaseranee, T. (2008). *Political attitudes of military students in the Army Chief of Staff School Main Course, Set 86, for the Coup 19 September 2006*. (Doctoral Dissertation). Burapha University. Chonburi.
- Moore, C, W. (2003). *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*. (3rd ed.).

- CA: Jossey-Bass.
- Murphy, C. (2010). *A moral theory of political reconciliation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nuchpiumi, P. (2017). *Access to justice and good governance*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Phra Thep Pariyatmethi (Sarit Siritharo). (2012). The process of reconciliation in Thai society according to the Buddhist pattern. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 10(29), 39-54.
- Phuthaun, S. (1998). *Theory of political development*. (6th ed.). Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Potjanaworaphong, N. et al. (2001). *Political history information Thailand: Road events Important politics Important, 1932-present the people's council holds Political power*. (4th ed.). Bangkok: Kwan Khao.
- Pratheuangrattana, C. (2017). *Reconciliation After Violence in Rwanda: Lesson for Thai Society*. Nonthaburi: King Prajadhipok's Institute.
- Royal Academy. (1999). *Royal Institute Dictionary, 1999*. Bangkok: Nanmeebooks.
- Saenwong, K. (2012). Development and correction of social inequality in Bangkok: a case study of Khlong Sue Sue - Ratchadaphisek community. *Journal of Applied Liberal Arts*, 5(1), 46-53.
- Samudavanich, C. (1987). *Problems of Thai political development*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Samudavanija, C. (2011). *Problems of political development*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Sanwong, K. (2012). The development and problem solving on social inequality in Bangkok: a case study in Bangsue - Ratchadapisek canal community. *The Journal of Faculty of Applied Arts*, 5(1), 46-53.
- Sasin Graduate Institute of Business Administration of Chulalongkorn University (2011). *Research project In-depth policy on the development of the quality of life of people and Thai society under the context of cultural change and changes in the modern world after the economic crisis*. Retrieved August 1, 2018, from <http://social.nesdb.go.th/>
- Satha-Anand, C. (2003). *Arwhut mee cheewit: naewkid cheung wiphak waduay kwam runraeng* (Living weapons: Critical Approach to Violence). Bangkok: Fah Diew Kan.
- Sripochangkun, S. (2015). Forgiveness and reconciliation. *Journal of Public Administration*

and Politics, 4(1), 1-29.

Sriwittaya, S. (2015). *Rule of law and reconciliation*. Pathum Thani: Research Department, Rangsit University.

Thanasathit, U. (2013). *studied the role of the Political Development Council and the promotion of national reconciliation*. Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce.

Thirathiti, C. (2008). *Words and ideas in contemporary political science*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.

Toothongkum, T. (2018). *The direction and future of politics in cities and metropolises*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.

Yenjaima, R., & Suyaporm, S. (2018). Conflict in Society: Theory and Solution. *Journal of MCU Social Science Review*, 7(2), 224-238.